

DATUM	18-3-2013
AAN	Provinciale Staten
VAN	Drs. R.W. Krol, Gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling en Landelijk Gebied
DOORKIESNUMMER	030-2583297
ONDERWERP	Voortgang Ganzenakkoord gesloten tussen provincies (IPO) en zeven natuur- en landbouworganisaties (ganzen 7) op 6 december 2012.

2013RGW41

Met het sluiten van het ganzenakkoord is er een doorbraak bereikt in een lastig dossier waarin het maatschappelijk veld en de overheid de handen ineen hebben geslagen. Het ganzenakkoord biedt een provinciegrens overstijgende oplossing voor opvang en beheer van ganzen in Nederland. Ganzen horen bij Nederland, maar de grote aantallen zorgen op dit moment voor teveel overlast. In het ganzenakkoord zijn afspraken gemaakt om het aantal standganzen (overzomerende broedganzen) in Nederland te verkleinen en daarmee de door de ganzen veroorzaakte schade te beperken.

Bij de beantwoording van uw vragen d.d. 22 januari 2013 over het akkoord hebben wij u toegezegd het bestuursakkoord –de gezamenlijke brede landelijke aanpak- ter kennisname toe te sturen. Het is als bijlage 1 bij dit memo gevoegd. De belangrijkste maatregelen/oplossingen uit het akkoord zijn:

1. Bescherming van trekganzen door middel van een complete rustperiode in de winter en het instellen van specifieke rustgebieden.
2. Beperking van de economische en ecologische schade aan de landbouw en natuur door middel van een gecoördineerde en planmatige aanpak van de populaties standganzen waarbij de schade omvang wordt teruggedrongen tot het niveau van 2005 (grauwe gans) en 2011 (brandgans) en het reduceren van exoten en boerenganzen.
3. Maximalisatie van het budget voor schadevergoedingen op 12,5 miljoen per jaar.
4. Oprichting van ganzenafstemmingskaders (GAK) die zorgen voor afstemming tussen beleid en uitvoering.

Het huidige provinciale ganzenbeleid is primair gestoeld op de provinciale Beleidsnotitie Flora- en faunawet en de aangewezen ganzenfoerageergebieden en Faunabeheerplan 2009-2014 van de Faunabeheereenheid Utrecht. De belangrijkste verschilpunten met dit beleid zijn:

1. Geen afschot van trekganzen in de winterperiode.
2. Langere bestrijding van ganzen door verkorten van winterrust periode met twee maanden.
3. Het afschot van paarvormende standganzen in het vroege voorjaar.
4. Foerageergebieden met beheer- en schadevergoedingen worden gewijzigd in rustgebieden met alleen schadevergoedingen.
5. Financiële eindverantwoording voor schaderegelingen, die zo worden aangepast dat ze vanaf 2014 beheersbaar worden.

Ondertussen worden alle zeilen bijgesteld om de planning te halen (zie bijlage 1 laatste pagina) en zodoende zorg te dragen voor de uitvoering van de maatregelen uit het akkoord in aansluiting op ons eigen provinciale beleid en aanvullende maatregelen. De planning is tot nu gehaald, de tijdelijke ontheffing voor het afschot van paarvormende standganzen in de periode van 1 februari tot 1 april 2013 is op tijd verleend aan de Faunabeheereenheid en op 26 februari 2013 hebben wij het Projectteam ganzen Utrecht (GAK) opgericht. In dit team zijn naast de G7¹ partijen ook de KNJV en

¹ De Ganzen-7 zijn De12Landschappen, de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), de Landbouw- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Natuurmonumenten, Stichting Agrarisch en Particulier Natuur- en Landschapsbeheer Nederland, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland.

provincie vertegenwoordigd. Ondertussen is het IPO gestart met het formeren van taakgroepen (ook met leden uit de G7) die generieke kaders (het vullen van de gereedschapskist) zullen gaan ontwerpen voor de implementatie van het ganzenakkoord bij de provincies.

De provincie zal de aanvragen voor afschot en vangen uiteindelijk moeten toetsen aan de Flora- en faunawet en haar beleidsregels vervat in de Beleidsnotitie Flora- en faunawet. De onderbouwing moet komen uit het nieuwe Faunabeheerplan 2014-2019 van de Faunabeheereenheid Utrecht, waarvan de voorbereidingen net zijn begonnen. Wij streven er na zo veel mogelijk de IPO planning te volgen of bij voorkeur parallel te laten lopen en daarmee de aangereikte kaders voor de uitvoering van het ganzenakkoord (begrenzen rustgebieden, ganzenreductie, schade-uitkeringen en monitoring (tellingen)) te vertalen naar het Utrechtse regioniveau en dit te verwerken in de hiervoor genoemde documenten. Flankerend en aanvullend provinciaal beleid zal gelijktijdig in deze documenten moeten worden meegenomen. Vervolgens kunnen wij daarop weer onze nieuwe ontheffingen, vrijstellingen en verordeningen gaan baseren.

In het projectteam ganzen hebben wij afgesproken om de al lopende provinciale (aanvullende) maatregelen zo maximaal mogelijk te benutten en hen daarbij te betrekken. Het gaat hier onder andere om het onlangs gestarte onderzoek van SOVON, o.a. naar alternatieve en innovatieve verjagings- en beheermethoden naar aanleiding van de motie van 27 juni 2011 en onze bijdrage aan de ganzenreductie rondom Schiphol. Op deze wijze kan al worden gereduceerd en het risico van overschrijding van het ingestelde schadeplafond in Utrecht worden beperkt.

In het landelijke ganzenakkoord is afgesproken dat de provincies de komende vijf jaar (2013-2018) financieel bijdragen aan maatregelen om de populatie standganzen sterk te reduceren en de organisatie van de uitvoering, zoals de instelling van het projectteam (GAK) onder de Faunabeheereenheid. Wij zullen de ons nu bekende meerkosten aan u voorleggen bij de voorjaarsnota.

Akkoord uitvoering ganzenbeleid tussen IPO/provincies en de Ganzen 7

(De 12 Landschappen, de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), de Landbouw- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Natuurmonumenten, Stichting Agrarisch en Particulier Natuur- en Landschapsbeheer Nederland, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland)

6 december 2012

Doelen en uitgangspunten

Het akkoord beoogt ganzenpopulaties in Nederland duurzaam in stand te houden op een niveau, waarbij een goed evenwicht wordt gevonden tussen de omvang van de van natura voorkomende populaties en de risico's die daarmee samenhangen. Concreet betekent dit:

- in 5 jaar terugdringen van schade tot het niveau van 2005;
- het planmatig reduceren van de populatie standganzen tot een acceptabel niveau; en
- het planmatig wegnemen van populaties exoten en gedomesticeerde ganzen.

Hierdoor zal:

- op termijn de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen;
- het schudden van eieren na 5 jaar niet meer worden toegepast; en
- wordt voldaan aan de door Nederland aangegane internationale verplichtingen voor trekganzen en in Nederland aanwezige trekganzen.

Definities

Trekganzen

- grauwe gans in de winterperiode
- brandgans in de winterperiode
- kolgans in de winterperiode
- rietgans (diverse ondersoorten)
- rotgans

Standganzen

- grauwe gans in de zomerperiode
- brandgans in de zomerperiode.

Exoten (inclusief onbeschermden soorten)

- kolgans in de zomerperiode
- Nijlgans
- Canadese gans
- Indische gans
- gedomesticeerde gans (soepgans) en hybriden.

Winterperiode

- De winterperiode loopt van 1 november tot 1 maart in Noord-Nederland en van 1 november tot 15 februari in Zuid-Nederland. De grens tussen Noord en Zuid wordt in onderling overleg tussen G-7 en provincies nader bepaald.

Zomerperiode

- De zomerperiode loopt van 1 maart tot 1 november in Noord-Nederland en van 15 februari tot 1 november in Zuid-Nederland. De grens tussen Noord en Zuid wordt in onderling overleg tussen G-7 en provincies nader bepaald.

Rustgebieden

- Rustgebieden worden ruimtelijk begrensd ten behoeve van de rust voor trekganzen voor een bepaalde periode. Deze periode begint in heel Nederland op 1 november. Deze periode eindigt in principe op 1 april. Afhankelijk van de ligging en het voorkomen van ganzensoorten zal in nader overleg tussen G-7 en provincies voor een aantal gebieden een afwijkende einddatum worden vastgesteld:
 - 15 juni (indicatie: Wadden)
 - 15 mei (indicatie: Noord-Nederland)

Ganzenafstemmingskaders (GAK's)

- Regionale, onder de faunabeheereenheden opererende werkgroepen, met als doel het opstellen en eventueel begeleiden van de planmatige uitvoering van het populatiebeheer voor standganzen en exoten.
- In de GAK's zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd:
 - Alle Ganzen-7 partners, op regionaal niveau;
 - provincie; en
 - wildbeheereenheden
- Als alternatief voor een GAK kan gekozen worden voor de faunabeheereenheden als coördinerend orgaan als deze de voor het GAK beschreven taken uitvoeren en de partijen van de G-7 ook in de faunabeheereenheid zijn vertegenwoordigd.

Beleid voor trekganzen

(Winter)rust is essentieel voor de duurzame instandhouding van de trekganzenpopulatie. Daarbuiten is het bieden van rust en ruimte in het vroege voorjaar, de cruciale fase voorafgaand aan de terugtocht naar de broedgebieden, noodzakelijk. Door het bieden van deze rust voldoen provincies aan de Europeesrechtelijke verplichtingen voor bescherming van deze ganzensoorten.

- In de winterperiode is, behoudens verjaging met ondersteunend afschot ter bescherming van kwetsbare gewassen, geen afschot toegestaan en zijn verjagingsinspanningen niet verplicht voor het in aanmerking komen voor schadevergoeding. Overjarig grasland wordt voor deze regeling niet beschouwd als kwetsbaar gewas.
- Op basis van gebiedspecifiek beleid, zoals uitgewerkt door de GAK's in samenwerking met de provincie, kan toegestaan worden dat in februari koppelvormende standganzen geschoten worden.
- Exoten mogen met alle wettelijk toegestane middelen worden bestreden.
- De huidige foerageergebieden komen te vervallen en worden vervangen door rustgebieden. Deze worden aangewezen door de provincie op basis van schadehistorie, aantal historie en/of relatie met Natura 2000 gebieden. De rustgebieden hebben tot doel trekganzen rust te bieden tot aan de trek naar de broedgebieden en schade te centreren.
- Binnen de rustgebieden is het niet toegestaan trekganzen opzettelijk te verontrusten ter voorkoming van schade aan gewassen. Dit geldt ook op kwetsbare gewassen. Jacht, beheer en schadebestrijding (inclusief exotenbestrijding) is alleen toegestaan wanneer de trekganzen niet worden verontrust.
- Beheer van afzonderlijke niet gemengde populaties standganzen, na besluitvorming in een GAK (bv het Maasplassenbeheer in Limburg).

Schade- en populatiebeheer in de zomerperiode

Eén van de uitgangspunten van dit akkoord is het terugbrengen van de feitelijke (uitgekeerde) schade, veroorzaakt door overzomerende standganzen, tot het schadeniveau van respectievelijk 2005 (grouwe gans) en 2011 (brandgans). Deze schadeomvang wordt in onderling overleg tussen Ganzen-7 en provincies vertaald naar een streefwaarde voor populatie-omvang, waarmee de uitvoering aan- en bijgestuurd wordt.

- Er worden alleen maatregelen uitgevoerd die worden voorgedragen door het GAK of faunabeheereenheid.
- De Ganzen-7 dragen er zorg voor dat de regionale vertegenwoordigers in de GAK's, en lokale medewerkers overtuigd zijn van de noodzaak om mee te werken aan de uitvoering van de afspraken.
- Nadruk ligt op het reduceren van schade, waarbij verontrusting en schade aan overige natuurwaarden zoveel mogelijk voorkomen dient te worden bij de inzet van schade- en populatiereducerende maatregelen.
- De start van populatiereductie van grouwe gans en brandgans vangt in principe aan op de begindatum van de zomerperiode. Op voordracht van de GAK's kan voor het schieten van koppelvormende ganzen in februari worden afgeweken.
- Exoten en soepganzen mogen jaarrond bestreden worden met de kanttekening dat de rust van trekganzen te allen tijde gegarandeerd blijft.
- Voorwaarde voor een succesvol ganzenbeleid zijn: een ruimhartig ontheffingen/aanwijzingen beleid, en dat ganzen niet op de wildlijst komen.

Een gezamenlijk gedragen visie op, en aanpak van, het ganzenvraagstuk is een randvoorwaarde voor een duurzame en robuuste oplossing in het landelijk gebied. Participatie of representatie in een GAK van alle partijen van dit akkoord is daarom logisch en noodzakelijk. De provincies en G7 zien het daarom als hun verantwoordelijkheid om GAK's op te richten en in iedere GAK te participeren. Het plan van aanpak van de GAK wordt opgenomen in het faunabeheerplan van de desbetreffende FBE. Financiering van de kosten van de uitvoering komen voor rekening van de provincies. Eigen inzet van G7 partners in de vorm van arbeid komen voor rekening van de partners.

Financiën en Schadevergoedingen

Provincies en Ganzen-7 streven er naar om cofinanciering uit het POP3 programma te verkrijgen voor uitvoering van het rustgebiedenbeleid. Uitgangspunt daarbij is dat er gewerkt kan worden met collectieven en dat het POP3 betaalorgaan geen contractrelatie met individuele grondgebruikers hoeft aan te houden.

- Indien POP3 cofinanciering verkregen wordt zal binnen de rustgebieden 130% van de schade, zoals deze door het Faunafonds wordt getaxeerd, worden uitbetaald. Deze uitkering wordt aan de collectieve verengingen van grondgebruikers uitbetaald. De uitvoeringskosten en administratieve lasten van het collectief worden uit deze uitkering bekostigd.
- Buiten de rustgebieden in de winterperiode wordt conform de huidige regeling 95% van de getaxeerde schade uitbetaald.

- Schade, veroorzaakt door standganzen in de zomerperiode, wordt voor maximaal 95% van de door het Faunafonds getaxeerde schade uitbetaald, met een maximum van €2 miljoen per jaar.
- Het landelijke taakstellende provinciale budget voor tegemoetkomingen in de schade bedraagt maximaal 12½ miljoen euro per jaar. De POP3 cofinanciering wordt daar aan toegevoegd.
- Om bij aanvang van het beleid binnen het taakstellende budget te blijven zijn besparingen ten bedrage van minimaal 1 miljoen euro vastgesteld², buiten het aanpassen van het percentage van de getaxeerde schade die agrariërs uitgekeerd krijgen.
- Maatregelen ter uitvoering van het populatiereductiebeleid worden bekostigd uit de bestaande provinciale budgetten voor uitvoering van Flora- en Faunabeleid en Faunabeheereenheden.

Maatregelen en uitvoering

Het kunnen vangen en doden van ganzen in de rui-periode wordt door Ganzen-7 en IPO als essentieel onderdeel van de uitvoering gezien. Op dit moment is er geen acceptabele dodingsmethode voorhanden die juridisch is toegestaan.

- Het gebruik van CO2 als bedwelmingsmiddel wordt als onmisbaar instrument gezien. G7 en IPO spannen zich gezamenlijk in om gebruik van CO2 in Europees en nationaal verband goedgekeurd te krijgen.
- Personele inzet op populatiebeheer wordt ook door TBO's en MBO's binnen hun vermogen geleverd, inclusief medewerking bij het onderbouwen van vergunningen, ontheffingen en aanwijzingen en het openstellen van natuurgebieden voor uitvoerders van de afgesproken maatregelen.
- Partijen stellen geen bezwaar of beroep in tegen vergunningen, ontheffingen en aanwijzingen, die passen binnen het kader van dit akkoord, respectievelijk de door de GAK's opgestelde plannen.
- Provincies en G7 spreken af dat vanaf 1 februari 2013 het gecoördineerd schieten van koppelvormende grauwe ganzen, daar waar dat effectief is, mogelijk wordt gemaakt en wordt uitgevoerd.

Evaluatie en voortgang

- Ganzen-7 en provincies gaan er van uit dat de overeengekomen maatregelen voldoende bijdragen aan het beoogde doel. Er vindt een jaarlijks voortgangsgesprek plaats waarbij reductietaakstellingen worden gemonitord en bijstelling kan plaatsvinden. In het najaar van 2015 vindt een evaluatie plaats. Als blijkt dat de maatregelen onvoldoende effect hebben gesorteerd, zowel naar populatiereductie, als naar financiële doelstellingen, dan zullen de partijen aanvullende maatregelen afspreken.
- In de jaarlijkse voortgangsgesprekken zal het binnen de taakstellende budgetten van de kosten vast agendapunt zijn, waarbij provincies zich het recht tot aanpassing als budgethouder voorbehouden.
- Het niet kunnen realiseren van POP3 cofinanciering is altijd reden voor een voortgangsgesprek.
- In het voortgangsgesprek wordt geëvalueerd of aan de afspraak, dat gebieden waar populatiebeheer nodig is opengesteld worden, uitvoering gegeven wordt.

Planning

Voor de uitwerking en uitvoering van dit akkoord zijn de volgende termijnen afgesproken:

- Januari 2013: aanvang akkoord

² Het gaat om de volgende maatregelen: afschaffen oktobergrasregeling, oneigenlijk gebruik schadevergoedingen tegengaan, digitalisatie Faunafonds-fbe's.

- Januari 2013 - februari 2013: informeren Faunabeheereenheden
- Januari 2013 - maart 2013: ontwikkelen beleid, vullen "gereedchapskist" en benodigde faunabeheerplannen en formeren GAK's
- 1 februari 2013: start koppelreductie grauwe gans voor zover mogelijk op basis van beleid (aanwijzing en/of ontheffing) en aanwezigheid van koppels
- Maart - april 2013: uitvoeren landelijke nulmeting broedpopulatie ganzen
- Maart - juni 2013: opstellen gebiedsplannen door GAK's
- Juli 2013: uitvoeren landelijke nulmeting zomerpopulatie ganzen
- Medio 2013: vaststellen ganzenbeheer in provinciale beleidsperiodes
- 1 november 2013: uiterste vaststeldatum Faunabeheerplannen
- 1 november 2013: aanvang eerste winterrustperiode
- Planmatige reductie van standganzen treedt vanaf 1 maart (Zuid-Nederland vanaf 15 februari) 2014 in werking.
- Voor zover mogelijk wordt in 2013 aangevangen met de maatregelen uit de gereedchapskist.